

UNELE ASPECTE ALE CRIZEI FINANCIARE DIN ȚARA ROMÂNEASCĂ. 1834-1836

Mariana Neuguțu

Dacă se rezumă opera financiară realizată de Regulamentul Organic se poate afirma în primul rând că s-au înființat două impozite directe și anume capitația și patenta, care produceau în Țara Românească jumătate din întregul venit al statului, iar în al doilea rând s-a creat un mic venit din domenii, care nu se ridica decât la 10 % din venitul total. Se mai păstrau în același timp și o parte din impozitele indirecte, precum vămile și venitul ocnelor de sare¹. Exploatarea ocnelor de sare aducea un venit mai mare în Țara Românească decât în Moldova, deoarece minele erau mai bogate, iar exportul în Turcia se putea face mai ușor. În legătură cu impozitele directe se poate constata că în afară de capitație, contribuabilii plăteau zecimea adițională, care era destinată cutiei milelor. În afară de aceste impozite directe, orașenii mai plăteau și accizele, introduse prin legea din 26 noiembrie 1832², care erau destinate întreținerii și înfrumusețării orașelor. În ceea ce privește pe negustori și meseriași, pe lângă patenta prevăzută de Regulament mai plăteau și o zecime adițională pentru cutia orașelor.

O altă reformă financiară introdusă de Regulamentul Organic a fost aceea prin care s-a prevăzut pentru prima oară că bugetul va fi întocmit la începutul fiecărui an, iar calculele vor fi încheiate la sfârșitul fiecărei operațiuni³, făcându-se referiri amănunțite la contabilitatea operațiunii și la strângerea datelor necesare pentru stabilirea unui buget. Cheltuielile de la sfârșitul fiecărui an erau centralizate la Departamentul Controlului și după ce erau examinate se trimiteau Adunării Obștești, care și ea la rândul ei le înainta pentru a fi analizate unei comisii înainte de a se pronunța asupra lor. Datorită filierii complicate se ajungea la situația paradoxală de a se dezbate situația cheltuielilor la câțiva ani după trecerea anului la care se refereau⁴.

În patrimoniul Muzeului Național de Istorie a României se păstrează o serie de documente din anii 1834, 1835, care ilustrează situația financiară a Țării Românești. Astfel, în documentul din 6 septembrie 1834⁵ trimis de domnitorul Alexandru Dimitrie Ghica lui Minciaky, consulul Rusiei la București, se arată că visteria țării are o situație deosebit de grea, pe care a moștenit-o din anii precedenți și că o redresare a acesteia se poate face doar prin vărsarea unor noi fonduri.

Din analiza grupajului de documente mai sus menționat se constată faptul că situația financiară devenea din ce în ce mai îngrijorătoare,

înregistrându-se pe de o parte mari restanțe la încasarea patentelor⁶, iar pe de altă parte, o serie de venituri, care până atunci erau sigure, cum ar fi cel al ocnelor de sare, devenise nesigur și se încasa sporadic, din cauza situației financiare încurcate a baronului Meitani, cel care arendase cu contract acest venit. De asemenea, din veniturile averilor mănăstirești nu se încasase nimic, încât a trebuit să se renunțe de a se mai trece acest venit în buget până la reglementarea chestiunii averilor mănăstirești. Singurul venit care se încasa aproape fără restanțe era cel provenit din capitație.

Adunarea Obștească convocată în octombrie 1834 trebuia să se ocupe de acoperirea unui însemnat deficit datorat între altele sporirii tributului, a listei civile cu 400.000 lei vechi - și donației de 1.200.000 lei pe care Adunarea încă din a doua ședință o votase domnitorului pentru acoperirea cheltuielilor ce le făcuse la Constantinopol⁷. Echilibrarea bugetului anului 1834 prezenta greutatea foarte mari și Adunarea Obștească propunea ca veniturile să fie scăzute și pentru acoperirea cheltuielilor să se creeze resurse noi. Deficitul înregistrat nu se mai putea ascunde, era deja de 356.276 lei⁸. La capitolul "venituri" nu se prevăzuse nimic din venitul ocnelor de sare, deoarece contractul nu mai putea continua cu moștenitorii baronului Meitani și statul a fost silit să le exploateze în regie proprie, dar nu se știa cât se va câștiga din vânzarea sării. Din această cauză s-a hotărât ca lipsa constatată la sfârșitul anului să se acopere din încasările realizate, dar acest venit nu a putut acoperi nici deficitul și nici cheltuielile suplimentare și extraordinare care s-au ivit în cursul anului, mai ales că nu era prevăzută nici o sumă pentru casa rezervei.

Astfel, la întocmirea bugetului pe anul 1835 se constata o lipsă la venituri de 1.321.074 lei, pentru acoperirea cărora trebuia să ia măsuri Sfatul Administrativ, împreună cu Adunarea Obștească. Situația era însă cu atât mai grea, cu cât nu se puteau vota impozite noi, deoarece Regulamentul Organic interzicea acest lucru, doar cel mult o zecime adițională. La aceste greutatea se mai adăuga - așa după cum reiese dintr-un alt document⁹ din anul 1835 și seceta care determinase o urcare foarte mare a prețurilor chiar la începutul lunii februarie, care ajunseseră să fie mai mari ca în timpul războiului. Pentru acoperirea deficitului înregistrat Adunarea Obștească a hotărât introducerea unei zecimi adiționale la capitația plugarilor și la darea mazililor, dar pentru aceasta trebuia să se obțină acordul Curții protectoare. În acest sens domnitorul Alexandru Dimitrie Ghica trimite o notă¹⁰ Consiliului Administrativ în care anunța că s-a obținut acordul Curții protectoare și se comunica totodată măsurile care trebuie luate în vederea strângerii acestei contribuții în condiții mai ușoare pentru contribuabili.

Așa după cum reiese din conținutul unui alt document¹¹ din anul 1835, Consiliul Administrativ trimite județelor instrucțiuni pentru strângerea acestei zecimi adiționale, pentru a acoperi deficitul financiar, menționându-se, totodată, faptul că, are un caracter temporar, percepându-se doar până la lichidarea deficitului.

Din analiza proiectului¹² de buget pe anul 1835 - document păstrat în patrimoniul muzeului nostru - la capitolul venituri sunt menționate, pe lângă categoriile de contribuabili cu sumele respective, veniturile obținute prin exploatarea ocnelor, veniturile vămilor, a domeniilor, a exportului, etc., iar la capitolul cheltuieli, sumele destinate Porții, întreținerii domnitorului, etc. Din analiza mai atentă a acestui document se pot trage mai multe concluzii. Astfel, se observă că, pe de o parte scăderea cea mai simțitoare la venituri s-a înregistrat la cel al ocnelor de sare de aproape 50 %, deoarece baronul Meitani vânduse o cantitate de sare prea mare nu numai în țară, dar mai ales peste graniță și rămăsese sume mari neachitate, iar pe de altă parte la exportul cerealelor veniturile au fost mici, deoarece din cauza secetei a fost interzis și trebuia în același timp să aprovizioneze garnizoana rusă de la Silistra, iar exportul vitelor cornute era sporadic și limitat prin ordonanțe¹³. În același timp aprovizionarea miliției costa mai mult decât se prevăzuse, din cauza creșterii prețurilor. Un alt venit care, de asemenea, era în scădere era cel provenit din patente. Mai trebuie menționat faptul că visteria avea de încasat și restanțele din anul 1833 și chiar mai vechi. Comisia financiară cercetând bugetul anului 1835 observă o serie de nereguli, mai ales la împrumuturile cu dobândă exagerată de 18 %.

Din conținutul unui alt document¹⁴ din anul 1835 reiese faptul că pentru echilibrarea bugetului s-au făcut propuneri să se adauge de data aceasta câte trei zecimi adiționale la capitația plugarilor și câte trei zecimi la mazili, iar restul deficitului să fie acoperit din venitul ocnelor de sare, care se spera să fie mai mare decât fusese înscris în buget.

Tot pentru înlăturarea deficitului se mai făcuse propunerea de a percepe un impozit de 5 % pe lefurile funcționarilor, dar Adunarea Obștească nu a fost de acord cu această propunere¹⁵. În anul 1836 veniturile din Țara Românească prezentau față de cheltuieli o lipsă de 166.110 lei și pentru acoperirea acesteia Sfatul Administrativ propunea prin proiectul de buget prezentat de Adunarea Obștească să se micșoreze lefurile funcționarilor cu 10 % și să se scadă de asemenea și lista civilă a domnitorului¹⁶. Adunarea Obștească nu a aprobat însă acest mod de acoperire a deficitului, ci a găsit un mijloc mult mai comod, pe care-l mai întrebuițase și altă dată, adică a sporit cifra înscrisă în buget ca venit al ocnelor de sare. Acest mijloc de echilibrare a bugetului, deși nu a dat niciodată rezultatele scontate, cu toate acestea el a fost întrebuițat deseori în perioada regulamentară. Astfel, se obișnuia să se adauge o zecime, două sau trei la capitație și la patentă în timp de deficit sau se scădeau zecimile adiționale, dacă era o recoltă îmbelșugată.

În anul 1836 fiind o recoltă îmbelșugată, nefiind nici o calamitate, bugetul s-a încheiat cu un excedent și s-au scăzut cele trei zecimi adiționale, realizându-se astfel o redresare financiară după criza din cei doi ani.

NOTE

1. Th. C. Asian - *Finanțele României de la Regulamentul Organic până astăzi 1831-1905*, București, 1905, p. 42.
2. *Idem*, p. 43.
3. Ioan C. Filitti - *Principatele române de la 1828 la 1834. Ocupația rusească și Regulamentul Organic*, București, p. 325.
4. *Ibidem*.
5. M.N.I.R. - Document, 1835, septembrie 6, inv. 106998, f. 2.
6. M.N.I.R. - Document, 1835, inv. 70747, f. 3.
7. Ioan C. Filitti - *Domniile române sub Regulamentul Organic. 1834-1848*, București, 1915, p. 23.
8. *Analele parlamentare ale României*, tom. V, partea I, p. 65.
9. M.N.I.R. - Document, 1835, inv. 70747, f. 1.
10. *Idem*, f. 2.
11. *Idem*, f. 3.
12. M.N.I.R. - Document, 1835, inv. 107010, f. 1.
13. M.N.I.R. - Document, 1835, inv. 70759.
14. Th. C. Asian, *op. cit.*, p. 61.
15. *Idem*, p. 65.
16. *Ibidem*.

**QUELQUES ASPECTS DE LA CRISE FINANCIÈRE DE LA VALACHIE.
1834-1836**

Résumé

L'article présente quelques documents inédits jusqu'à présent gardés dans les collections du Musée National d'Histoire de la Roumanie et qui font référence à la crise financière de la Valachie pendant les années 1834 et 1835.

En 1834 on enregistraient des retards dans la perception des impôts directs. En même temps plusieurs revenus, comme étaient ceux provenant des salines ou des biens des monastères, étaient devenus incertains ou étaient perçus sporadiquement. A par toutes ces difficultés on devait faire face et à une grande sécheresse qui avait déterminé une énorme augmentation des prix, devenus plus grands que pendant la guerre.

Les mesures prises par l'Assemblée représentative ainsi que la riche récolte de 1836 ont porté à un redressement financier après deux années de crise.